

TÉMA

Bůh Otec a jeho

PAVEL P. DUŠEK
ZDENĚK VOJTÍŠEK

Ilustrace Ondřej Košířák

Z podobenství o ztraceném synu známe Boha jako laskavého rodiče, který svým dětem odpouští jejich selhání. Rovněž v modlitbách je Bůh s důvěrou oslovován jako otec. A Ježíš dokonce ujišťuje, že Boží otcovská láska k lidem je silnější než náklonnost pozemských rodičů. Z tohoto hlediska jsou tedy všichni lidé dětmi Boha a vůči sobě navzájem jsou bratry a sestrami.

vnoučata

Nejde jen o poetický výraz pro Boží zájem o člověka. Pojetí Boha jako duchovního otce udává charakter vzájemného vztahu mezi Stvořitelem a lidmi. Ten není založen na právnických formulacích, nevytváří „pravidla pro pravidla“, není zákonický. Je to rodinný vztah. To mimo jiné znamená, že pravidla Bůh lidem nabízí, aby jim usnadnil cestu životem, nebo jinak řečeno: aby jim poskytl vodítko. Není prchlivý soudce, který bez ustání kontroluje dodržování svých nařízení. Je laskavým otcem, který by za své děti dal všechno, co má.

Na obraze Boha záleží

Přesto se někdy stává, že upřímně věřícího člověka pohltí strach z Božího hněvu a následného trestu. Ne proto, že by udělal něco opravdu neodpustitelného, ale proto, že se naučil představovat si Boha právě jako přísného soudce. Mnohokrát za den se v myšlenkách vrací k drobným (byť třeba i jen domnělým) prohřeškům a šíří se obavami o svou spásu. Trápí se nejistotou, zda jsou jeho modlitby dost upřímné a jeho účast na bohoslužbách dost soustře- ▶

děná. Bojí se, že má příliš nečisté myšlenky. Zakažuje si pochybnosti nebo určité představy – ty se však přesto občas vnučují do vědomí. Často zažívá úzkost, strach a nejistotu. Připadá si špatný, nedostatečný nebo dokonce zavržený. Bývá depresivně naladěný, celkově skleslý, málo sebevědomý a submisivní, nebo naopak podrážděný a útočný. V některých případech se dokonce bojí nahlas říkat určitá slova (např. Bůh, Duch svatý) nebo přemýšlet o určitých tématech, protože by jej mohly napadat bezbožné asociace.

O svém trápení se obvykle stydí mluvit. Pokud však najde odvahu si promluvit, chodí se pak opakovaně ujišťovat ke svým duchovním rádcům, že mu Bůh může odpustit, že ještě není pozdě na upřímné pokání a záchranu. Znovu a znovu lituje svých skutků, slov i myšlenek; znovu a znovu si své hříchy vyčítá a slibuje si, že napříště už ve své horlivosti nepoleví.

Dotazník Božích vnučat

TEST

Následující dotazník není psychologický test. Nemá tedy žádné přesné vyhodnocení. Slouží jen k zamyšlení. Pokud na většinu otázek odpovíte kladně, pravděpodobně se velmi trápíte a stálo by za to vyhledat pomoc.

- Trpíte perfekcionismem, tj. věčnou nespokojeností s vlastní odvedenou prací a nutkáním neustále ji opravovat a vylepšovat?
- Napadá vás často, že jste špatný člověk?
- Kontrolujete často a důkladně odvedenou práci nebo drobné úkony (např. zamčení dveří, zavření plynového sporáku apod.)? Stává se vám, že něco kontrolujete třikrát po sobě nebo i častěji?
- Stává se vám, že si velmi dlouho umýváte ruce, a přesto máte pocit, že nejsou čisté?
- Napadá vás opakovaně, že jste možná zhřešili proti Duchu Svatému? Napadá vás někdy, že vám Bůh nemůže odpustit vaše hříchy?
- Máte potíže v sexuálním životě? Míváte velké výčitky kvůli sexuální fantaziím?
- Zadrháváte se při modlitbě nebo při čtení Bible, protože vás napadlo něco neslušného či rouhavého?
- Trpíte nejistotou ve styku s druhými lidmi? Trápí vás časté obavy, že smrtelně onemocníte, dostanete se do vězení, přátelé vás odvrhnou, vyhodí vás z práce apod.?
- Musíte někdy své soukromé modlitby nebo jejich části několikrát opakovat, protože se vám „nepovedly“?

Výchova doma i ve společenství

Příčinou takového trápení může být přehnaně přísná výchova. Ať chceme či ne, rodiče (a to i ateisté) ovlivňují náš způsob uvažování o Bohu. A přísní rodiče učí své děti očekávat, že rodičovské postavy (osoby s rodičovskou autoritou) dovedou být tvrdé a nesmlouvavé. I Bůh je pro věřícího člověka někým, kdo má rodičovskou autoritu. Jak už bylo řečeno na začátku, charakteristika Boha jako nebeského rodiče je důležitou teologickou výpovědí. Naznačuje nám, že se Bůh má k lidem jako otec ke svým dětem. Což zároveň znamená, že se lidé mohou na Boha obracet s důvěrou a beze strachu z jeho hněvu. Mohou přitom pociťovat tichou radost - podobně, jako se malé dítě raduje z příchodu otce domů. Ježíš dokonce říká, že Bůh je k lidem ještě laskavější než rodiče k dítěti: „Jestliže tedy vy, ač jste zlí, umíte svým dětem dávat dobré dary, čím spíše váš Otec v nebesích dá dobré těm, kdo ho prosí!“ (Mt 7, 11) Co když jsou ale rodiče tak přísní, že na citové rovině nedokáží „dávat dobré“ svým dětem?

Ti, kdo zažili takto tvrdou výchovu, mohou mít tendenci představovat si Boha spíše jako přísného soudce než jako milujícího otce. V psychologii náboženství se jim říká „Boží vnučata“. Jejich rodiče se často dovolávají Boží autority, rádi mluví o Božích trestech za neposlušnost a své vlastní nedostatky si obvykle nepřipouštějí. Bůh jako by byl vždy na jejich straně – je jen „jejich“ Nebeským Otcem. Děti se pak snaží rodičům ve všem poslušně vyhovět. Nedělají to však ani tak z lásky, ale spíše ze strachu, že by jim Bůh mohl za trest odeprít svou náklonnost. Název Boží vnučata trefně vystihuje, co takový člověk zažívá. Nevnímá Boha jako svého otce, ale jako sebestředného patriarchu, který dbá na prosazování svých vlastních pravidel i za tu cenu, že se svým dětem (vlastně spíše „vnučatům“) citově vzdálí a že se ho pak budou bát.

Představy o Bohu však nejsou

pouze dílem rodičů. Svůj vliv mají texty kázání, Bible, texty bohoslužebných písní a rozhovory s lidmi, kterým důvěřujeme. Velkou váhu má prostředí, v němž se pohybujeme nejčastěji. Ať tak či onak, Bůh je lidským očím neviditelný. Nutně si o něm vytváříme své (více nebo méně správné) představy. A v těchto představách může být otcovsky laskavý a milosrdný nebo také chladně spravedlivý a přísný, jako je tomu právě u tzv. Božích vnoučat.

Jaký obraz Boha v sobě nosíš? Představ si, že v hádce jsi řekl něco velmi ostrého člověku, kterého si vážíš. Tvoje slova ho rani-la. S odstupem času svého chování lituješ. Mrzí tě, že jsi někomu ublížil. Cítíš to jako vinu nejen před tím člověkem, ale i před Bohem. A chystáš se za to Bohu omluvit v modlitbě. Jakou reakci od Boha očekáváš (jakou si představuješ)? Pohladí tě láskyplně po tváři a řekne něco povzbudivého? Projeví zklamání nad tvým selháním? Nebo odpoví ještě jinak?

Dvojit utrpení

Situace Božích vnoučat je komplikovaná tím, že strádají duchovně a současně i duševně. Často mívají příznaky typické pro některé duševní poruchy (deprese, fobie nebo nutkavou neurózu). Trpí například stavy úzkosti, nadměrným strachem z určitých situací, obsesemi (vtíravými myšlenkami a představami), nespavostí a různými psychosomatickými potížemi.

Na duchovní rovině trpí zejména nevyrovnaným vztahem k Bohu. V modlitbách i ve svých úvahách mu věnují velkou úctu, pokoru a poslušnost. Na druhou stranu se nedovedou plně spolehnout na Boží milosrdenství a lásku. Brání jim v tom strach z vlastního selhání, strach z těžkého hříchu, kterým by se mohli provinít. Jako by celou váhu vztahu mezi Bohem a člověkem museli nést sami, bez Boží pomoci. V případě nějakého vážnějšího klopýtnutí by pak tento vztah byl ztracen. Jinými slovy, Boží vnoučata postrádají útěchu plynoucí z vědomí, že Bůh svůj vztah k vlastním dětem udrží i v případě jejich náhlé slabosti. Pokud by Bůh nebyl takový, šlo by z jeho strany o vztah založený na vysoké ▶

Boží vnoučata

Metafora Božího vnoučete výborně vystihuje, že vztah takového věřícího k Bohu není přímý, ale zprostředkovaný osobou, která jakoby stojí mezi ním a Bohem. Touto „osobou“ může být samozřejmě rodič, ale také jiná významná a silná osobnost (např. pastor nebo jiný duchovní vedoucí), nebo dokonce celé společenství. Tyto osoby chtějí vytvářet dokonalou rodinu nebo dokonalé křesťanské společenství a chtějí se dokonale a nekompromisně orientovat podle toho, jak rozumějí Bibli nebo Boží vůli. Sami tito lidé jsou často schopni žít se svými nedokonalostmi (ignorovat je, všelijak se vymlouvat nebo si je omlouvat), navenek ale vytvářejí velký tlak na dokonalost. Ten se jich samých nedotýká zdaleka tolik jako jejich „děti“ (skutečných dětí, následovníků, „oveček“, podřízených, mladších apod.)

Tlak, který jako takové „dítě“ pocítí uji ze strany těchto pro mě významných osob, může být natolik silný, že mi Boha vlastně zcela zastíní. Aniž bych si to uvědomoval, snažím se pak vyhovět tomu, co si tyto osoby přejí, a považují jejich vůli za Boží vůli. Protože tito lidé (narozdí od Boha) vyžadují dokonalost, nemohu se pak se svými nedokonalostmi vyrovnat bez velkých výčitek svědomí. Snažím se proto nepřipouštět si žádné pochybnosti o víře ani žádné vnitřní diskuse nad spornými nebo nejasnými body věrouky, snažím se potlačovat emoce, které by dokonalost narušovaly (hněv, smutek), a neprojevoval se jinak, než jak ode mě tito moji „rodiče“ očekávají. Nejsem sám svůj, žiji jako by nějaký cizí život. Ztrácí se ve mně všechna spontaneita, nedovedu se uvolnit, udělat vtíp, přirozeně se pro nic nadchnout ani nic přirozeně odmítnout. Nemám také rád sám sebe, nelíbí se mi, jak vypadám; často se zaobírám tím, jak mě asi druzí vnímají a co si o mně asi myslí (nevychází mi z toho pochopitelně nic dobrého). Bojím se také projevů svého těla; moje sexualita je stálým zdrojem mých pocitů znečištění a hanby.

Bůh se mi někde ztratil, je kdesi daleko, „za rohem“. Víím o něm, ale nemám k němu přirozený, bezprostřední vztah, natožpak dětskou důvěru, spíš se ho bojím jako někoho, kdo může nevyzpytatelně přijít s nějakou další výčítkou a dalším požadavkem a kdo mě může vždycky na něčem nacytat. Často bych si přál, aby Bůh raději nebyl anebo abych o něm raději nikdy neslyšel. Někdy ve mně propukne hrozná zlost na něj, myslím, že ho nenávídím. Dělá se mi špatně také ze všeho, co si s ním spojuji – z modliteb, ze čtení Bible, z písní, z společenství... Pocítí uji ale naprostou bezmoc a nakonec se vracím s velkými výčítkami k němu i k ostatním věřícím lidem. Tento návrat ovšem není návratem marnotratného syna do náručí laskavého otce, spíše si připadám jako pes, který se zaběhl a teď očekává, že právem dostane holí. ■

ZDENĚK VOJTÍŠEK

mravní „výkonnosti“ člověka. Pro něj by pak z tohoto vztahu plynula nutnost skutkařství.

Není náhodou, že Martin Luther, který skutkařství hlasitě kritizoval, si musel ve svém mládí projít stejnými obavami, jaké zažívají Boží vnučata. Často se bál, že možná nezmíní u zpovědi všechny své hříchy, že se nekál zcela „perfektně“, a že ho Bůh proto zavrhne. Později si uvědomil, že spásu si člověk nemůže zasloužit skvělými skutky, jako by to byla výplata za dobře odvedenou práci. A pokud pracuje na svém mravním zdokonalení, dělá to hlavně sám pro sebe, nikoliv pro Boha.

V zajištění strachu

Náš život je však orientován na výkon, ať chceme či ne. Bez neustálého podávání výkonu ani nelze přežít. Je potom těžké přijmout, že Bůh výměnou za svou lásku žádné (ani mravní) výkony nežadá. Teolog a psychoterapeut Karl Frielingsdorf si tohoto důležitého detailu povšiml u mnoha svých pacientů. Jako by „se drželi Boha za nohavici“. Mají strach polevit ve své snaze zůstat perfektní a zcela bez poskvrny

(obrazně: ve snaze držet se Boha co nejpevněji). Bojí se, aby Bůh kamsi neodešel a je nenechal ležet tam, kde zrovna upadli. Vlastně tím vyjadřují, že se na Pána Boha nespolehnou. Jako by mu nedůvěřovali. Přitom to nemyslí nijak zle. Mají neupřímnější touhu zachovat si takovou mravní úroveň, jakou od nich v jejich představách Bůh požaduje. Jde o zajímavý paradox lidské psychiky: přílišná snaha (vyplývající z příliš silné motivace) může způsobit opak toho, co si přejeme. Dalším paradoxem je, že Boží vnučata mluví o Bohu hezky, zdůrazňují, jak je milosrdný a laskavý, ale chovají se, jako by od něj čekali kruté zacházení. Tento rozpor si pak vysvětlují přehnanou sebekritikou: i takový laskavý Bůh mě nakonec prostě bude muset potrestat.

Mgr. Pavel Petr Dušek (31)

je teologem (studoval v Praze a ve Frankfurtu nad Mohanem) a doktorandem v oboru obecné psychologie na Masarykově univerzitě v Brně.

INZERCE

CESTOVNÍ KANCELÁŘ PRÁCHEŇ – ZÁJEZDY DO IZRAELE

od roku 1992 se specializujeme na poznávací zájezdy, od roku 1996 pořádáme cesty do Svaté země

■ Velký biblický okruh

Izrael a Palestina + Jordánsko a Sinaj

11-denní zájezd po trase: Tel Aviv, Jaffa, Karmel, Haifa, Akko, Nazaret, Genezaretské jezero, hora Tabor, Tiberias, Jordán, Jericho, klášter sv. Jíří, Jeruzalém, Betlém, Massada, Mrtvé moře, Eilat, NP Timna, korálové útesy, kráter Ramon, kaňon Ein Avdat, Berševa.

Výlety: Petra, klášter sv. Kateřiny a Mojžíšova hora.

Cena zahrnuje: 8x ubytování s polopenzí v hotelech** a***, obousměrnou letenku, letištní taxy, dopravu klimatizovaným busem, průvodce a zákonné pojištění
21. 10. – 1. 11. 2008 25 990,- Kč

■ Malý biblický okruh

Izrael a Palestina

21. 10. – 25. 10. 2008 16 990,- Kč

■ Předvánoční Betlém a Jeruzalém + Mrtvé moře

Cena zahrnuje: 3x ubytování s polopenzí v hotelech** a***, obousměrnou letenku, letištní taxy, dopravu klimatizovaným busem, průvodce a zákonné pojištění.

17. 12. – 21. 12. 2008 17 990,- Kč

■ Léčebný pobyt u Mrtvého moře + Poznávání Izraele

15-denní zájezd do lázní na pobřeží Mrtvého moře, které má takřka zázračné léčebné účinky na kožní choroby a nemoci pohybového ústrojí

Fakultativní výlety: po Izraeli a do jordánské Petry

Cena zahrnuje: 13x ubytování v hotelu Tsell Harim *** (bazény) v těsné blízkosti písečné pláže, 13x polopenzí (formou švédských stolů), obousměrnou letenku, letištní taxy, transfer z letiště, průvodce, asistenci českého lékaře a zákonné pojištění.

9. 11. – 23. 11. 2008 36 990,- Kč

CK Prácheň Písek, s.r.o.

Nerudova 88, 397 01 Písek * Plachého 20, 370 01 České Budějovice
tel./fax: 382 219180, mob.: 724 678 480 * tel./fax: 387 315 167, mob.: 724 678 481
e-mail: info@ckprachen.cz, www.ckprachen.cz

AKCE pro čtenáře časopisu BRÁNA: Při zakoupení zájezdu do 20. 4. 2008 bude poskytnuta sleva 5%

Boží vnučata tedy mají řadu psychických problémů a také rozporuplný vztah k Bohu. Tato dvojí zátěž (duchovní a duševní, jak již bylo řečeno výše) jim často komplikuje hledání účinné pomoci. Často se totiž samo Boží vnuče zdráhá odbornou pomoc vyhledat, protože by to považovalo za další z řady svých selhání. Takový člověk také snadněji přijímá hloupou myšlenku, že opravdová víra v Boha nepotřebuje, anebo dokonce vylučuje zásah psychologického odborníka. Když se už pro vyhledání pomoci rozhodne, může se stát, že psychoterapeut se bojí pouštět do náboženských témat, protože je nepovažuje za svůj vlastní obor, ale za starost pro faráře a kazatele. Ale velká část duchovních nemá znalosti psychologie a psychoterapie (např. o příznacích deprese nebo typicky neurotických potížích). Žel, někdy si farář a psychoterapeut takového klienta vzájemně posílají s tím, že jde o obor toho druhého. Jindy může znovunalezení ztracené rovnováhy bránit prostředí (rodina, sbor), které vyděšeného věřícího utvrzuje v domněnku, že intenzivní strach z Boha je vlastně správný a čím je větší, tím je lepší.

Zde je třeba poznamenat, že bázeň před Bohem nemá se strachem nic společného. Strach je emocí, která jedince varuje před nebezpečím. Je to signál vyzývající k boji nebo útěku. Strach nám vlastně říká, že bychom svou situaci měli urychleně změnit, abychom nedošli újmy. Naproti tomu bázeň před Bohem je slovy těžko uchopitelné vědomí Božího majestátu, před kterým se vše sklání v rozechvělé úctě. Jak říká německý religionista a teolog Rudolf Otto, i kdybychom strach vystupňovali na maximum, to, co získáme, nebude Boží bázeň, ale jen veliký strach.

Nad světem se klene milosrdenství

Je-li Bůh milujícím otcem a nikoliv neúprosně přísným dědečkem, měla by myšlenka na něj vzbuzovat radost, ne strach. Milosrdenství je jedním z nejdůležitějších Božích atributů. Na tom se shodnou všichni významní teologové. Boží laskavost a ochota odpouštět i velmi těžké hříchy se zdůrazňuje na mnoha místech Bible. Z těchto textů je zřejmé, že si Bůh přeje spásu všech. A právě v této věci se diametrálně liší od lidské společnosti. Narozdíl od pozemských soudů, Bůh nikdy neodmítá milosrdenství tomu, kdo o něj upřímně prosí. ■

PAVEL PETR DUŠEK

Zneužití dítěte a zneužití Boha

O zneužívání dětí se nyní hodně hovoří a snad tedy nebude na škodu zmínit se i o duchovním zneužívání. Ano, dítě může být zneužíváno – obrazně řečeno – např. jako razítko na vysvědčení o správné víře svých rodičů. Takové dítě musí být dobře vychováno za každou cenu (třeba i za cenu přehnaných nároků nebo velkých trestů) a hlavně musí být za každou cenu také věřící (a vzít si věřícího a vychovávat věřící děti a tak do nekonečna). Pokud by si dítě vybralo jinou duchovní či životní cestu, pocítoval by to rodič jako selhání ve své křesťanské i rodičovské roli. Hlavní ctností takového dítěte je pak poslušnost. Výchova k této (do jisté míry) chvályhodné vlastnosti ale může zakrývat zneužívání dítěte jeho rodiči k potvrzování jejich duchovní cesty a k rozptylování jejich nejistot.

Dítě může být zneužíváno také jako vstupenka do dobré společnosti. Rodiče (zvláště mladší, nezralejší nebo nedávno konvertovaní) cítí, že musejí naplnit očekávání, která má jejich duchovní společenství ohledně výchovy dětí, aby byli tímto společenstvím plně přijati a bráni vážně jako jeho příslušníci. Jejich dítě pak může být úzkostlivě vychováváno tak, že je potlačována jeho spontaneita – hlavně aby mělo vždy čisté šatečky, slušně odpovídalo dospělým a nikdy nezapomnělo biblický veršík, který se mělo z paměti (bez porozumění odpovídajícímu jeho věku) naučit. Speciálnímu druhu tohoto zneužívání mohou být vystaveny děti duchovních pracovníků (tzv. kazatelské nebo farářské děti). Ty nejsou jenom vstupenkou, ale přímo výkladní skříní duchovních ctností. Jejich okolí od nich někdy nerozumně očekává, že budou svým chováním a vystupováním vlastně také „kazát“ a „vydávat svědectví“ ostatním dětem i dospělým.

Zneužíváním dítěte může být i jeho zanedbává-

ní ve prospěch duchovního cíle, např. ve prospěch misie. Takovou necitlivost vůči dítěti vyjadřuje dopis Bohu, který cituje finský psycholog Nils G. Holm: „Mám hrůzné vzpomínky, které se mi někdy vynořují, když se setkávám se svými někdejšími protivníky. Tyto vzpomínky jsou silnější než vzpomínky na to, jak jsem zastřelil svou první lišku, jak jsem poprvé spal se ženou, jak jsem maturoval... Myslel jsem si, že mi nikdo na světě nerozumí. Nepřišel nikdo, aby mě utěšil a řekl, že nemám plakat. Věděl jsem ovšem, že tito věřící lidé to myslí jen dobře, navštěvují chudé a slabé, mají poctivou vůli pomáhat. Stále mluvili o Ježíšovi. Prostě jsem nerozuměl tomu, proč se mi kvůli tomu všemu smějí. Když se

křesťané scházeli u nás doma, vyvěšovala se ručně psaná oznámení na sloup elektrického vedení na vesnickém rozcestí nebo na stěnu kiosku. Z toho jsem měl přímo smrtelný strach, zvlášť když tam lístek visel celé týdny. I když jsem se chtěl večer projet na kole, slyšel jsem ze tmy proti sobě hrubý smích a volání „haleluja“ a s pláčem jsem jel domů... Proč mě děti i dospělí lidé nenáviděli, když jsem byl malý, co jsem jim udělal zlého, co jim udělala maminka?...

Je nenávisť k Bohu dědičná, je to pozůstatek od Adama? Kdo ví, ať mi odpoví. Milý Dědečku, odpusť jim jejich viny! Tvůj dnes mlčící vnuk.“

Nejen dítě může být zneužíváno pro Boha (vlastně ale spíše pro jistotu víry rodičů), ale také naopak může být zneužíván Bůh pro dítě (ale zase ve skutečnosti spíše pro dobrý pocit rodičů). Bůh a jeho přikázání či moc se totiž může stát výchovným argu-

mentem tam, kde se rodiče snaží si svou výchovnou situaci ulehčit. Vyhrožovat dítěti Bohem, odnětím jeho přízně („Nebude tě moci mít rád!“) a i jakkoliv jinak spojovat poslušnost Boha s vykonáváním rodičovských příkazů je zneužívání, od něhož – stejně jako od dalších výše zmíněných a snad i dalších případů – může vést přímá cesta k vytvoření komplexu Božího vnučete. □

Nedokonalost a polehčující okolnosti

Velkým zdrojem úzkosti se mohou stát i některá místa Bible. Zvláště tehdy, pokud jsou – opět pod vlivem úzkostlivosti – brána doslovně. (Tato úzkostlivost přehlíží skutečnost, že význam slov se v jiných jazycích a v jiných dobách podstatně liší, a že tedy každá biblická pasáž potřebuje odpovědný výklad.) V tomto smyslu „nebezpečným“ místem Nového zákona mohou být Ježíšova slova „Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský otec.“ Ze samotných těchto českých slov není patrné, v jakém smyslu je zde slovo „dokonalý“ (teleios) použito. Tento smysl vysvítá až ze skutečnosti, že v původním jazyce – řečtině – je toto slovo odvozeno od pojmu „úcel“ (telos). Smyslem těchto slov je tedy vybídnout Ježíšovy posluchače nikoli k dokonalosti ve smyslu bezhříšnosti a neomylnosti, ale ve smyslu naplnění poslání, pro něž je Ježíš povolal. Tímto posláním (účelem) je milovat nepřátele stejně, jako je miluje Bůh. Dokonalost by byla nespílnitelným úkolem a snaha o ni může končit jen špatně: buď potlačením vědomí vlastní nedokonalosti, anebo pocity viny a hrůzou ze selhání.

Podobně „nebezpečná“ jsou při povrchním čtení i Ježíšova přísná slova o tom, že „každý hřích a rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno“ (Mt 12,31, podobně L 12,10). Ještě více je toto varování vyhoceno v evangeliu podle Marka: Takový člověk „nemá odpuštění na věky, ale je vinen věčným hříchem“ (Mk 3,29). Z kontextu, v němž se tato slova podle všech těchto tří evangelií nacházejí, přitom jasně vyplývá, že byla pronesena v obraně

před nařčením, že Ježíš koná zázraky ve jménu Belzebula, knížete démonů. Jednalo se tedy o to, zda Ježíšova mise má původ v Bohu, anebo zda je od ďábla. Tato otázka, která byla v Ježíšově době pro židy jistě zcela zásadní, ovšem před křesťanem nestojí, a tak na ni dost dobře nemůže s plnou vážností odpovědět rouhavě.

V této souvislosti musíme zdůraznit, že žádná náhodná myšlenka, neslušný vtip, agresivní fantazie, ba ani věty vynášené ve stavu rozčilení nemohou být neodpuštělným hříchem, byť by se to na první pohled zdálo (třeba když někdo ve vzteku skutečně nahlas řekne cosi proti Duchu svatému). Aby něco takového bylo neodpuštělné, aby něco v tomto smyslu bylo absolutním hříchem, musel by se toho dopustit dokonalý člověk, který by pak neměl žádné polehčující okolnosti. Všichni se ale rodíme jako nedokonalé bytosti nedokonalým rodičům do nedokonalého světa; všichni proto máme nějaké polehčující okolnosti. Bůh rozhodně nad sebou nenechává vládnout žádný zákon, který by mu zabránil v odpuštění nedokonalému člověku, který o své nedokonalosti ví a který o odpuštění stojí. ■

ZDENĚK VOJTÍŠEK

PhDr. Z. Vojtíšek, Th.D. (45)

je religionistou se zájmem o současný duchovní život; psychologickou kompetenci získává v rogersovském výcviku.

Co mohu udělat?

Nestydte se požádat o odbornou pomoc. Pokud denně trpíte pocity viny, depresemi či úzkostmi, není ostuda přijmout pomoc psychoterapeuta nebo také pomoc psychiatra. Psychickými problémy v podobě depresí, fobií, nutkavých myšlenek či úzkostných stavů trpí ve skutečnosti miliony lidí. Vytrvalé úzkosti obvykle souvisí s biochemickou rovnováhou v mozku. V lidském těle jsou látky, které způsobují skleslost, a jiné, které naopak působí radost či zklidnění. Někdy (např. při dlouhodobé nebo nadměrné psychické zátěži) může být rovnoměrný koloběh takových látek narušen, a pak je na místě odborná pomoc lékaře. Přinejmenším není důvod, abyste zůstávali ve svém trápení sami.

Než se k vyhledání lékaře či psychoterapeuta odhodláte, můžete zvážit několik následujících doporučení:

● Zkuste vyzpozorovat, v jakých chvílích máte největší strach z vlastní nedostatečnosti. Jsou nějaké situace, v nichž se strach objevuje častěji? Do budoucna budete vědět, že v takových situacích vás čekají nepříjemné pocity. A tyto pocity jsou naučenou reakcí, která se sama spouští za dané situace. Jinými slovy, budete si pak moci říct: aha, je mi teď úzko a bojím se, ale to neznamená, že mám opravdu důvod ke strachu - jsou to jen nepříjemné pocity, které v takových chvílích vždy přicházejí. (Pamatujte: vyhýbání se nepříjemným situacím vám v daném momentě může ulevit, ale z dlouhodobé perspektivy se tím váš strach upevňuje. Pokud na to budete mít dost sil, nepříjemným situacím se raději nevyhýbejte.)

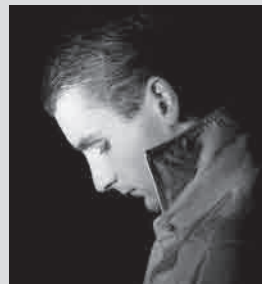
● Když je vám zle, na co přitom myslíte, co cítíte? Pozorujte vše, co se objeví, a pokuste se to věcně pojmenovat, jako byste chtěli zdokumentovat prožívání někoho jiného. Všimněte si, jak dýcháte, kde v těle cítíte napětí, jaké zvuky slyšíte v tu chvíli ze svého okolí, jak se pohybujete... Buďte zkrátka pozorovatelem, jenž všechno nestranně zaznamenává a pojmenuje.

Martinův příběh

Martin studuje na gymnáziu. Je věřící – stejně jako jeho rodiče. Měl poměrně přísnou výchovu. Nesmí mnoho věcí, které jsou pro jeho spolužáky samozřejmostí: kupovat si časopisy, které čtou vrstevníci, oblékat se jako oni, poslouchat populární hudbu, chodit do kina na dobrodružné filmy, používat internet mimo školu, jezdit na tábor... Hlavně otec je v záležitostech disciplíny nesmlouvavý a přestupky tvrdě trestá. Chce, aby byl Martin dobrý křesťan. Bojí se o jeho vývoj ve světě plném nebezpečných lákadel. Aby Martina uchránil, nešetří příkazy, zákazy a tresty za jejich nedodržování. Pravidelně promlouvá Martinovi do duše. Rád připomíná, že Bůh všechno vidí a všechnu nepravost potrestá v pravý čas. „Až do srdce ti vidí a zná každou tvou myšlenku,“ říkává s oblibou. Když Martin neposlechne, zdůrazňuje otec, jak tím zarmocuje Boha a pokouší Jeho trpělivost.

Martin se snaží dělat otci radost. Málokdy však slyší pochvalu, povzbuzení či útěchu. Když se mu něco podaří, říká mu otec, aby na sebe nebyl pyšný a dál na sobě pokorně pracoval. Martin se opravdu snaží, seč může. Přesto měl od dětství problémy, které se s příchodem puberty rapidně zhoršily. Trpí malou sebedůvěrou, depresemi, stavy úzkosti a pocity viny. Se spolužáky si nerozumí. Když mluví s druhými lidmi, stále se omlouvá, koktá nebo se červená. Je uzavřený a volný čas tráví čtením. Neví, komu by se svěřil. Považuje se za špatného člověka. Neustále se děsí, že zhrěšil v myšlenkách. Nezná uspokojení z dobře vykonané práce. Cokoliv udělá, nesčetněkrát zpětně kontroluje – jako by nevěřil, že se mu může také něco podařit. Občas pochybuje o názorech svého otce nebo na něj dostane vztek. Následně ho ale přemůže strach, že mu to Bůh nikdy neodpustí. Ve svém pokoji pak tajně pláče a prosí Boha o ještě jednu šanci...

-PPD-

vává, ale nic nehodnotí. Nezlobte se na sebe kvůli myšlenkám nebo pocitům. Pouze pozorujte. Už jen přemýšlení o tom, jaké emoce přesně v daném okamžiku pociťujete, vám pomůže pročistit si hlavu. Navíc emoce, když jsou pozorovány, mají tendenci slábnout nebo dokonce mizet. Ze začátku to vůbec není snadné, zejména udržet koncentraci vyžaduje cvik. Nezoufejte a prostě to občas zkuste.

● Když čtete nějakou duchovní literaturu nebo mluvíte s někým o duchovních věcech, prověřujte, zda je přítom Bůh vykreslován jako chladně přísný nebo naopak laskavý a shovívavý. Pamatujte: Bůh není přísný, je laskavý. A nikdy neprosazuje pravidla, která by vedla k odsouzení lidí spíš, než k jejich spáse. (V Ninive také netrval na svém rozsudku. Proč by tedy odsuzoval vás, když toužíte po Jeho odpuštění?)

● Všimněte si, které příběhy v Bibli nebo jiné literatuře vám přinášejí duchovní útěchu, radost a ztišení. Vraťte se k nim a čtěte je častěji než jiné. Můžete si udělat také seznam utěšujících a povzbudivých témat, které vám v těžké chvíli pomohou. (Pozor: Ne všechny části Bible jsou vhodné do všech situací. Některé by čtenář měl číst jen tehdy, když je dostatečně silný a vyrovnaný.)

● Neodsuzujte se za špatné myšlenky nebo představy. O lidské mysli se někdy říká: člověk není pánem ve svém domě. To znamená, že své myšlenky a představy do značné míry nemůžeme kontrolovat (zkuste si teď na 10 minut zakázat veškeré myšlenky na tento článek). Nikdo neumí silou vůle přikázat své mysli, kde se smí toulat. Pokud jsou vám některé myšlenky nepříjemné, nechte je přijít a nechte je odejít. Můžete od nich také jemně odvést pozornost nějakou činností (např. četbou). Rozhodně s nimi

nebojujte silou. A když se přece vrátí, nezlobte se kvůli tomu na sebe.

● Neříkejte si moc často, že jste hříšní a špatní. A když se při podobných myšlenkách přistihnete, hned si připomeňte také to, co jste udělali dobrého (jak jste třeba někomu pomohli). Pokora je užitečná. Na druhou stranu výčitkami se zpravidla netrápí arogantní a sebejistí lidé. Pokud vás často tíží vaše nedostatky, potřebnou míru pokory už máte. Naopak je pravděpodobné, že svou sebekritiku přeháníte. A pravidelné sebeobviňování může působit jako sugesce - jak říká jedno indické úsloví: „v poutech je ten, kdo věří, že je v poutech; svobodný je ten, kdo věří, že je svobodný.“

● Snad nejdůležitější (a také nejhůře proveditelné) pravidlo zní: nebuďte na sebe příliš přísní. Když si kladete latku vysoko, zvyknete si na následný nezdar a budete ho automaticky očekávat. V psychologii se tomu říká „naučená neschopnost“. Kvůli ní se vám pak méně věcí podaří. Ve všem, oč se v životě snažíte, zkuste být sami na sebe trochu laskaví. Pravděpodobně tak dokážete uskutečnit více svých plánů a předsevzetí. A také se tím učíte být laskavější vůči druhým.

● Máte-li přesto strach, že vám Bůh neodpustí, ptejte se sami sebe: Co je silnější – můj hřích, nebo Boží milosrdenství? **PAVEL PETR DUŠEK ■**

Další četba v češtině

Dušek, P. P., Fenomén Božích vnuků, Dingir 9 (3), 2007, s. 82-84.
Frielingsdorf, K., Falešné představy o Bohu, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1995.
Holm, N. G., Úvod do psychologie náboženství, Portál, Praha 1998, s. 133-138.

INZERCE

Přímé přenosy nedělních shromáždění

prostřednictvím internetu (audio živě, vhodné zejména pro nemocné) poskytuje

každou neděli od 10 hodin

Sbor CB v Praze 1, Soukenická 15.
Odkaz je možno nalézt na webových stránkách sboru www.cb.cz/praha1
kazatel Petr Grulich, správce sboru

DOVOLENÁ NA VYSOČINĚ

turistická ubytovna u Pípalů, koupání na přehradě, plná penze za 265 Kč na den, polopenze za 215 Kč.

Tel.: 564 571 072,
mob.: 776824312, e-mail:
info@cervenarecice.name,
www.cervenarecice.name

DOVOLENÁ V KARLOVÝCH VARECH

V měsících červnu – září nabízíme, k využití na dovolenou dvě zařízené bytové jednotky a dva pokoje zařízené jako turistická ubytovna.

<http://web.iol.cz/futtl>
e-mail: futtl@seznam.cz